
Prikazi

Zrinjka Peruško, ur. *Uvod u medije*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo, 2011.

Zbornik *Uvod u medije* urednice Zrinjke Peruško okuplja priloge o različitim, a recepcijski najprisutnijim odnosno društveno najutjecajnijim medijima kao što su novine, knjige, radio, televizija, film, strip, internet i sl. U brojnošću malenom prostoru izdanja hrvatskih ili prevedenih inozemnih autora o medijima i medijskim djelatnostima *Uvod u medije* potrebna je i korisna literatura kako za one koji se profesionalno bave medijima tako i za studente relevantnih studija i, općenito, za širi krug čitatelja kojima je takva literatura važna kao zanimljiva kulturološka informacija. Zbornik je konceptijski kvalitetno osmišljen. Na razini sadržaja vidljiv je deduktivan pristup građi medijske problematike, što uvelike olakšava recepciju jer se najprije daju opće informacije o semantičkoj odrednici pojma medij, o zajedničkim karakteristikama svih medija, a nakon toga se, kroz pojedinačne priloge, provodi specifikacija tih značajki u prostoru svakoga medijskog područja. Zbornik sadrži i mali medijski rječnik što ga autorski supotpisuju svi sudionici knjige, a koji daje pregled značenja termina koji se pojavljuju kroz pojedinačne autorske tekstove. Korisnost je toga minileksikonskog popisa neupitna, s obzirom da je upotrebljiv i izvan konteksta zbornika.

Predgovor urednice pruža informacije o procesu nastanka i razvoja promišljanja o medijima odnosno o formiranju medijskoga metajezika od 60-ih godina prošloga stoljeća do danas. Prva istraživanja medija u industrijaliziranoj kulturi u europskome kontekstu započela su 30-ih godina 20. stoljeća, dok je u SAD-u taj proces krenuo nešto kasnije, sredinom 60-ih. Autorica prati razvoj analitičkoga pristupa medijima kroz tri temeljne paradigme – interpretativnu, paradigmu društvenih znanosti i kritičku paradigmu, koje su se smjenjivale s obzirom na dominaciju različitih područja fokusiranosti teorijskoga bavljenja. U prilogu *Što su mediji?* iste autorice definiraju se sva moguća značenja sintagme masovni mediji, određuje se njome obuhvaćen medijski korpus, utvrđuju se paradigmatički organizacijski principi medija općenito te se naznačuju uvjeti njihovih modifikacija s obzirom na ciljeve koje formira svaki pojedinačni medij. Nadalje Peruško razrađuje modele interakcije medija i socijalnog konteksta te se bavi žanrovskim ustrojavanjem medijskih tekstova koji čine popularnu kulturu. Problemski se može istaknuti naglasak na sve češćoj terminološkoj promjeni sintagme masovni mediji u sintagmu komunikacijski mediji, uvjetovanu tehnološkim razvojem i funkcijom nekih novih medija, prije svega kompjutorske i telekomunikacijske tehnologije.

Tekstovi ostalih autora zastupljenih u zborniku posvećeni su pojedinim medijima. Mihaela Majcen Marinić piše o knjizi kao jednom od najstarijih medija, daje nacrt povijesnoga razvoja knjige od izuma pisma do danas, potom kratki pregled povijesti knjige u Hrvatskoj te mali pojmovnik sudionika u knjižnom lancu, tj. u kompletnom procesu nastanka knjige (autor, prevoditelj, urednik, nakladnik, distributer koji može, ali ne mora biti i sam nakladnik, knjižara, knjižnica, čitatelj). Osim toga, autorica promišlja status knjige danas odnosno fokusira se na temeljne aktualne probleme

izdavačke djelatnosti i knjige. Gordana Vilović bavi se definicijom novina kao medija, njihovim povijesnim razvojem te, posebice, problemom konceptijskog kašnjenja hrvatskih novina za europskima, točnije razlozima koji su doveli do tih neskladnosti. Vilović je naročito kritična spram novinskog senzacionalizma koji je, kako se može zaključiti iz njezina istraživanja, danas nadjačao ozbiljno istraživačko i informativno novinarstvo. U tekstu se zaključno postavlja pitanje o održivosti tradicionalnih novina kao medija u kontekstu sve većega utjecaja elektroničkih medija te se kao mogući scenarij predviđa održivost jedino lokalnih odnosno regionalnih novinskih izdanja, jer samo ona donose informacije kojima se globalni elektronički mediji uopće ne bave ili se njima bave tek posve marginalno. Filmolog Nikica Gilić u svome tekstu donosi smjernice tumačenja semantike filmskoga medija te prikaz stanja hrvatskoga i svjetskoga filma u nacionalnom te hrvatskoga filma u svjetskome kontekstu. Nadalje upućuje na oscilacije statusa i razvijenosti hrvatskoga filma kao rasonode, umjetnosti i komercijalne djelatnosti s obzirom na društveno-povijesne i političke okolnosti u Hrvatskoj, a bavi se i tržišnom problematikom komentirajući zastupljenost i odnos pojedinačnih kina i multipleksa. Posebnu pozornost posvećuje tradiciji filmskih festivala koji su se programom visokokvalitetnih nekomercijalnih filmskih naslova profilirali kao prava opozicija repertoarima multipleksa. Marina Mučalo bavi se radijem prateći proces uspostave i evolucije radiofonije u Americi, Europi i Hrvatskoj, posebice se usmjeravajući prema različitim funkcijama radijskoga medija – kao sredstva zabave, kulturne obavijesnosti, informiranja, ali i političke zlouporabe. Mučalo piše i o krizi medija radija do koje je došlo pojavom televizije (u današnje vrijeme digitalizacije i virtualizacije ta je kriza ponovno obnovljena) te o načinima prevladavanja te stagnacije preustrojem radijskoga programa i tehnološkim inovacijama, točnije tranzistorskom tehnologijom koja je omogućila mobilnost radijskoga aparata, a samim tim i obnovljenu bliskost toga medija sa slušateljima. Tekst Tene Perišin informira o mediju televizije, daje skicu povijesnoga razvoja medija, komentira mjesto hrvatske televizije posebice u europskome kontekstu, a značajke samoga televizijskoga medija izvodi iz njegove usporedbe s drugim medijima, posebice s radijem i filmom. Autorica analizira fenomen prodora komercijalne televizije, posebice u tranzicijskim društvima, te iznosi posljedice takvoga prodora po javnu televiziju. O mediju stripa iznimno je malo teorijske literature, gotovo i nema nekakvoga sustavnog proučavanja toga medija unutar hrvatskih granica, tako da je tekst Sanjina Dragojevića i Hrvoja Frančeskog posebno dobrodošao prilog istraživanju njegovih povijesnih, kulturoloških i strukturnih značajki. Autori se fokusiraju na povijest američkog, europskog i japanskog stripa kako u njegovim popularnim i komercijalnim varijantama tako i u alternativnim radovima. U jednom se dijelu referiraju na virtualizaciju toga medija i na pojavu *webcomica*, dok hrvatski strip predstavljaju kratkim povijesnim pregledom i kontekstualizacijom hrvatskih stripaša u inozemno okruženje, napominjući i o položaju i utjecajima stranih stripova u hrvatskome kontekstu. Nenad Prelog razrađuje temu tehnoloških inovacija koje su rezultirale uspostavom novih medija, naročito se fokusirajući na, kako piše, ključni

proces koji je omogućio razvoj novih medija, a to je digitalna konvergencija. Prelog piše i o problemima internetskog novinarstva, posebice o aktualnom problemu zaštite autorskih prava na internetu, te daje pregled razvoja svjetskog i hrvatskog internetskog novinarstva i, u tom kontekstu, piše o (ne)izvjesnosti opstanka tiskanih novina.

Ostatak zbornika donosi tekstove za koje se može reći da se bave svojevrsnim medijskim „službama“ (Fjodor Polojac piše o funkcioniranju novinskih agencija kao prodavatelja informacija koji se koriste različitim medijskim posrednicima te o njihovim transformacijama u današnje vrijeme virtualnih medija), medijskim praksama (tekst Ante Gavranovića o oglašavanju kao primarnom izvoru financiranja komercijalnih medija) te utjecajem različitih medija na primatelje odnosno formiranje recipijentskih skupina čije su značajke uvjetovane prirodom medija kojemu su izloženi (Antonija Čuvalo opsežno razrađuje dva istraživačka pristupa publici – volontaristički i deterministički, koji primatelje medijskih informacija dijele na aktivne sudionike i pasivne primatelje). Kristina Delfin Kanceljak razrađuje problem autorskih prava u medijskim industrijama koji je već ranije fragmentno naznačen u tekstu Nenada Preloga u kontekstu internetskog novinarstva. Tekst daje informacije o sadržaju, ostvarivanju i trajanju autorskog prava te o specifičnostima zaštite intelektualnog vlasništva u različitim medijskim područjima (knjiga, novine, televizija i radio, film, glazba i novi mediji). Zbornik zaključuje tekst Bože Skoke koji pojašnjava proces komuniciranja u kontekstu odnosa s javnošću, a u kojemu su najzastupljeniji upravo odnosi s medijima.

Koncepcijska ujednačenost tekstova okupljenih u zborniku uvelike pridonosi njihovoj čitljivosti i preglednosti. Tekstovi su jasno pisani te zbornik kao cjelina udovoljava zadaći koju mu je pridala urednica naglasivši da je nastao kao odgovor na potrebu za literaturom koja bi govorila o masovnim medijima i iz gledišta njihove pozicije i uloge u Hrvatskoj. Stoga bi se zbornik ukratko mogao okarakterizirati kao svojevrsna sintetska početnica medijske kulture. **(Iva Jukić - Ines Kuharić - Lucija Mihaljević)**

**Meta Grosman, *U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću.*
Zagreb: Algoritam, 2010.**

Meta Grosman već se desetljećima bavi problemima čitanja i čitatelja, autorica je i urednica brojnih knjiga o čitanju i metodici podučavanja, a u ovoj knjizi propituje tko su današnji čitatelji knjiga te kako razviti veće zanimanje za knjigu i potaknuti razvoj kvalitetnije pismenosti. Knjiga je izvorno objavljena na slovenskom jeziku 2004. godine, a prevela ju je Anita Peti-Stanić.

Knjiga je podijeljena u sljedeće cjeline: čitanje kao proces, mladi čitatelji između crtanoga filma i književne priče, kako do bolje čitateljske sposobnosti i više pismenosti, nastava čitateljske sposobnosti, od spontanoga do usavršenoga i reflektiranoga čitanja, razgovor o umjetničkom tekstu na nastavi, nova teorijska polazišta za nastavu književnosti, zašto nastava književnosti zasnovana na literarnim odlomcima

ne doprinosi razvoju čitateljske sposobnosti, prema razumijevanju pojma čitateljske sposobnosti u književnosti te čitanje elektronički oblikovanih tekstova.

U prvom, uvodnom poglavlju, autorica govori o čitanju kao višeslojnom složenom procesu u kojem čitatelj čitanjem oblikuje mentalnu predodžbu teksta korištenjem cjelokupnoga prethodnoga znanja. Procesi su čitanja društveno-kulturno uvjetovani i razlikuju se od kulture do kulture, a čitanje se pokazuje jednim od najkompleksnijih oblika ljudskog društvenog ponašanja. Za čitateljsko razumijevanje osobito su važni čitateljevi doživljaji i sjećanja na vlastite doživljaje, jer čitatelj ne pristupa čitanju nijednog teksta neosobno. Fantazijsko doživljavanje smatra se najosobnijom sastavnicom čitanja i nije ga moguće kontrolirati, te su upravo ovdje najveće razlike među čitateljima. Fantazijska aktivnost ujedno je i primarni izvor čitateljeva zanimanja za tekst. Prilikom čitateljeva uživanja u tekst može doći i do identifikacije s fiktivnim likovima i čitateljeva bijega iz stvarnosti. Čitateljev odnos prema stvarnosti književnoga tekstu mijenja se s godinama te životnim i čitateljskim iskustvom. Kvaliteta čitanja ovisi o zanimanju i ono je najvažnije za motivaciju za čitanje i za kasniji pozitivan odnos prema tekstu. Neke važne funkcije čitanja jesu jezik, uloga oblikovnog djelovanja čitanja, ozdravljajuća funkcija, obogaćivanje rječničkog fonda i jezičnog znanja te, posebice, estetska funkcija. U poglavlju *Mladi čitatelji između crtanoga filma i književne priče* autorica ističe kako djeca i mladi sve češće gledanjem crtanih filmova zamjenjuju čitanje bajki i književnosti te kako roditelji nisu ni svjesni štetnosti zanemarivanja čitanja u dječjoj dobi i posljedica koje ono ima na razvoj kasnije djetetove čitateljske sposobnosti. Brojni crtani filmovi mogu smanjiti jezično sporazumijevanje jer djeca gledajući crtane filmove samo pasivno primaju sadržaj i ne ulažu pri tome nikakav napor, pa se na taj način onemogućuje djetetov jezični i kognitivni razvoj. Te nedostatke teško je nadomjestiti u kasnijim godinama, stoga je djeci potrebno što više čitati. Čitanje djetetu pruža mogućnost širenja iskustva te doprinosi razvoju njegove sposobnosti vrednovanja, a ujedno i na bitan način utječe na djetetovo poimanje sebe samoga i na njegove osjećaje o samome sebi, ali i o drugim ljudima. Čitanje zahtjevnijih tekstova razvija djetetovu sposobnost prepoznavanja te uzrokuje poticanje usvajanja načina izražavanja i razvoj mišljenja, dok čitanje literarnog šunda zatupljuje djetetovu radoznalost i sposobnost doživljavanja i osjećanja te razvoj njegove čitateljske sposobnosti. Naredna poglavlja bave se nastavom književnosti, analizom metoda nastave i problematikom kvalifikacija učitelja. Naglašava se važnost učiteljeva ukupnog znanja i ističe spremnost mlađih učitelja na usvajanje novih metoda, kao i otpor starijih, koji i dalje ustraju na tradicionalnom pristupu. Rješenje se mora tražiti na dvjema razinama: individualnoj, koja se odnosi na učitelja koji je spreman usvojiti nove metode i osloboditi se okova navike, te institucionalnoj razini, koja se odnosi na donošenje i uvođenje suvremenih ciljeva u nastavni plan. Autorica također ističe prisutnost knjiga kod kuće te odnos obiteljskog okruženja prema čitanju kao vanjske čimbenike koji imaju velik utjecaj na razvoj čitateljske sposobnosti. Napominje da

čitanje omogućuje upoznavanje drukčijih i novih kultura, fantazijsko doživljavanje te mogućnosti rješavanja problema u vlastitoj stvarnosti. Isto tako, čitanje književnih djela vlastite kulture omogućuje mu uspješniju socijalizaciju i razumijevanje kulture i običaja. Naime bez poznavanja učenikova neposrednog doživljaja teksta učitelj nije u mogućnosti utjecati na njegovo potencijalno usavršavanje. Upravo u tome vidi se nova aktivna uloga učitelja kao promatrača koja bi trebala zamijeniti učitelja kao autoritet u smislu interpretacije teksta. Autorica se osvrće i na temeljne stupnjeve čitanja: uočavanje koje se odnosi na prepoznavanje riječi i rečenica, zatim razumijevanje kao proces u kojem čitatelj povezuje rečenice u priču te interpretaciju kao najapstraktniju razinu čitanja u kojoj čitatelj smisleno povezuje događaje te odgovara na pitanje što autor želi reći i zbog čega. Razine čitanja razrađene su u poglavlju *Od spontanoga do usavršenoga i reflektiranoga čitanja*. Dvije pretpostavke daju temelj za raspravu o mogućnostima razvoja čitanja od početnog (spontanog) do usavršenog (reflektiranog). Prva je pretpostavka poznavanje različitih načina čitanja, dok se druga odnosi na različite oblike čitanja. Također se upozorava na složenost čitanja koju osiguravaju tri društveno uvjetovana elementa: čitatelj, tekst i njihova interakcija. U poglavlju *Razgovor o umjetničkom tekstu na nastavi* autorica na temelju dugotrajnog proučavanja i vlastitog iskustva pokušava dati cjelokupan prikaz svojih saznanja, pri čemu se osvrće na relevantne izvore. Pretpostavlja da je zanimanje za razgovor učenika o umjetničkom djelu pokazatelj razumijevanja tog istog djela, a zatim iznosi da je za čitateljsku motivaciju potrebna napetost teksta. Razgovor o umjetničkom djelu izuzetno je važan jer se njime razvija kritičko mišljenje učenika te se saznaje njegova percepcija djela s obzirom na njegove kognitivne mogućnosti. Stoga se nastava književnosti mora temeljiti na drukčijim osnovama (poglavlje *Nova teorijska polazišta za nastavu književnosti*). U središtu nastave mora biti učenik te njegov doživljaj literarnog djela. Treba se koristiti pojmovima koji su učenicima razumljivi i upotrebljivi te time izbjegavati frustracije učenika i stvarati pozitivan odnos prema čitanju. U tom kontekstu, nastava ne može biti temeljena na literarnim odlomcima jer oni ne doprinose razvoju čitateljske sposobnosti. Odlomcima se učeniku onemogućuje prirodni proces čitanja jer je literarno djelo pisano linearno. Čitajući djelo učenik stvara vlastito iskustvo, razvija osobno i kritičko mišljenje, a čitanje odlomka ili nečijeg sažetka to onemogućuje. Zaokružujući razmišljanja o pojmu čitateljske sposobnosti autorica ukazuje na snagu jezika odnosno kaže da je jezik osnovno sredstvo za povezivanje s drugim ljudima i održavanje međuljudskih odnosa. Autorica smatra da je jezik glavno oruđe moći i izražavanja osobnosti te na taj način želi pokazati učenicima koliko je važno čitanje te poznavanje jezika. U posljednjem poglavlju, *Čitanje elektronički oblikovanih tekstova*, koje se ne nalazi u izvornom izdanju knjige, već je zbog aktualnosti napisano posebno za izdanje djela na hrvatskom jeziku, ističe se da je razlika kod čitanja takvih tekstova u tome što tekst ne mora biti čitan linearno, što je osnovni oblik čitanja tiskanih tekstova. Čitanje elektronički oblikovanih tekstova s razvojem tehnologije razvija i nove izraze poput „surfanja“, „hiperteksta“ i slično. Čitanje elektroničkih

tekstova stručnjaci smatraju izvanredno kompleksnom aktivnošću te time korištenje takvih tekstova iziskuje i druge oblike pismenosti, poput računalne i informacijske.

Već na prvim stranicama Meta Grosman istaknula je da je njezina knjiga namijenjena: „Svim kolegama i kolegicama koji promatrajući razred pun mladih glava tim mladim ljudima žele utrti put u tajne književnog pripovijedanja te im pomoći doseći čitateljsku sposobnost i odgojiti ih da budu čitatelji koji će čuvati književnost svog naroda.“ Tako postavljen cilj, tj. povećanje znanja o procesima čitanja, nastavnim metodama, mogućnostima povećanja pismenosti, motivaciji učenika i razvoju svijesti o važnosti očuvanja književnosti autorica je u cijelosti ispunila. **(Maja Horvat - Tanja Krstanović - Ivona Perić)**

14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji. Mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture. Zbornika radova. Uredili Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

U Poreču je od 17. do 19. studenoga 2010. godine održan četrnaesti seminar *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture*, na temu izgradnje informacijskog krajolika. Zbornik radova proizašao iz Seminara donosi šesnaest kategoriziranih radova, jedan prikaz projekta, devet prikaza posterskih izlaganja te tri izvještaja s održanih radionica, podijeljenih u nekoliko tematskih cjelina.

Prva cjelina objavljenih radova odnosi se na područje teorije organizacije informacija. U radu *S visine od 8 milja do nulte točke: granularnost u informacijskom krajoliku* G. Dunsire donosi definiciju informacijskog krajolika te se bavi razinama granularnosti s kojima se u suvremenom informacijskom krajoliku susreću korisnici. Slijedi rad M. Žumer *Izazovi razvoja konceptualnog modela vezanog uz tematiku*, u kojem autorica predstavlja model za entitete treće skupine unutar modela FRBR te piše o pitanjima proizašlima iz javne rasprave o tom modelu. A. Barbarić u radu *Skupina 0 ujednačenoga izdanja ISBD-a iz 2011. ili kako smo od opće oznake građe došli do oblika sadržaja i vrste medija* predstavlja kratku povijest ISBD-a te komentira Skupinu 0, novu skupinu ISBD-a za oblik sadržaja i vrstu medija. Poseban naglasak stavljen je na izazove uvođenja nove skupine u kataložku praksu. K. Švab i M. Žumer u radu *Revidirani FRBR: atributi i odnosi: izazovi istraživanja za doktorsku disertaciju* predstavljaju rezultate provedene korisničke studije i plan za iscrpno istraživanje koje će biti provedeno u sklopu izrade doktorske disertacije K. Švab. U radu *Opis stvaratelja i autora arhivske i knjižnične građe: razdvajanje ili suradnja* A. Šaupera i Z. Semlič Rajh, u potrazi za sličnostima i razlikama, analiziraju međunarodne arhivističke i knjižničarske standarde i smjernice za opis autora i stvaratelja - ISAR(CPF) i GARR. Rad *Semantički web i kriza identiteta* P. Perožića bavi se globalnom i jednoznačnom identifikacijom resursa, jednim od najvećih izazova u ostvarenju semantičkog weba.

Sljedeću tematsku cjelinu otvara rad M. Esserta, N. Glumca i M. Tomić *Označivanje i analiza digitaliziranog dokumenta*, u kojem autori predstavljaju istraživanje značajki hrvatskih srednjovjekovnih knjiga provedeno pomoću računalnih programa temeljenih na označivanju i analizi digitalnih inačica knjiga. Istraživanje ukazuje na mogućnosti suradnje stručnjaka iz različitih znanosti te ističe nužnost suradnje stručnjaka unutar društvenih i humanističkih znanosti. *Istraživanje o zastupljenosti shema metapodataka u repozitorijima ustanova* rad je B. Bosančića i T. Tormaš, a donosi rezultate istraživanja zastupljenosti shema metapodataka u repozitorijima ustanova u svijetu. Autori su analizom OpenDOAR-a i Celestia, dvaju direktorija repozitorija u otvorenom pristupu, došli do zaključka da se u 982 repozitorija ustanova za opis njihova sadržaja rabi stotinjak shema metapodataka te da je, s 41,92 % zastupljenosti, DC najzastupljenija shema metapodataka. Rad M. Esserta i B. Mausera naslovljen *Programski kod - novi objekt mrežnog podatka* govori o uporabi mrežnog sustava Scriptrunner pri stvaranju digitalnih elektroničkih udžbenika, članaka ili prospekata. Ovaj sustav snagom temeljnog modula, izvođenjem programa na daljinu, nudi postojanje još jedne, paralelne mogućnosti razvitka - da u čvoru mrežnoga grafa, umjesto ontologijske klase, bude programski kod pisan u prikladnom programskom jeziku.

Sljedeća tematska cjelina započinje radom R. Vrane *Skrb o podacima znanstvenih istraživanja*, koji govori o problemima vezanim uz dugoročno čuvanje, dostupnost i upotrebljivost podataka znanstvenih istraživanja. Kao moguća rješenja navode se digitalni repozitoriji i posebne ustanove kojima je zadatak skrbiti o rezultatima znanstvenih istraživanja. U radu *Životni vijek i promjenjivost građe Hrvatskoga arhiva weba* autora D. Getliher, K. Holub i I. Rudomino prikazuje se istraživanje životnog vijeka i promjenjivosti građe Hrvatskog arhiva weba. Rabeći uzorak od 3.072 publikacija pohranjenih u Hrvatskom arhivu weba, metodom kvantitativne analize istraženi su vijek trajanja te promjene URL-a, naslova i dizajna mrežnih publikacija. Rad V. Lemić *Izgradnja europske arhivske mreže: suvremeni trendovi i projekti* prikazuje suvremene trendove i poticaje na području arhivske suradnje, institucionalne, pravne i stručne okvire suradnje u EU te najznačajnije arhivske međunarodne projekte koji su u tijeku - APEnet i ENArC. I. Sarić i M. Essert u radu *Uključivanje hrvatskoga mrežnog sadržaja u DBpediju* prikazuju uključivanje izdanja hrvatske Wikipedije u projekt Dbpedia, središnji projekt semantičkog weba, čime je Hrvatska postala četvrta pridružena zemlja. Također, prikazani su i primjeri izvršenog postupka pridruživanja pojedinog infookvira ontologijskoj klasi, kao i pridruživanje svojstava infookvira ontologijskim svojstvima.

Sljedeća tri rada izdvajaju se od ostalih tematskih skupina. U radu *Glagoljica kao tema knjige - kulturnog suvenira* J. Horvat i N. Tomašević navode romane (*Sofiju odabra i Az*) i druga djela koja tematiziraju glagoljičko pismo. Osim toga, navode se i moguće pretpostavke knjige suvenira koja bi, prevedena na svjetske jezike, tematiziranjem glagoljice osiguravala njezino očuvanje i popularizaciju glagoljičkog pisma kao dijela nacionalne baštine. Sljedeći rad, *Djela siročad i javno dobro: kome pripadaju prava?*, autora B. Šalomon-Cindori i R. Petrušić, bavi se pravima autora u digitalnom dobu,

a posebno se osvrće na djela čiji se nositelji autorskih prava ne mogu utvrditi ili pro-
naći – djela siročad. Posljednji rad, *Mogućnosti suradnje arhiva, knjižnica i muzeja u
zaštiti baštine*, autora M. Krtalić, M. Bugarski i D. Hasenaya, daje pregled zajedničkih
ishodišta u zaštiti građe u arhivima, knjižnicama i muzejima te ukazuje na mogućnost
suradnje triju baštinskih ustanova. Pored toga, rad analizira i prikazuje moguće za-
jedničke aktivnosti u zaštiti baštine.

Nakon skupine kategoriziranih radova slijedi prikaz projekta *Monasterium.net – pro-
totip za vizualne archive* K. Heinza, u kojem je predstavljen Monasterium, vizualni ar-
hiv digitaliziranih srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih dokumenata. Slijede prikazi
posterskih izlaganja i, naposljetku, izvještaji s održanih radionica. Zbornik završava
kvalitetnim imenskim i predmetnim kazalima te popisom kratica, što uvelike olakšava
korištenje njime. **(Marina Basić - Ana Bošnjak - Diana Musić)**